

Achter de schermen bij Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Zwerfafvalcampagne Oude Maas →

Zwerfafval. Het is een doorn in het oog van bezoekers, boswachters en bestuurders. Iedereen ervaart de last en toch belandt het keer op keer in natuur- en recreatiegebieden. Tijd voor een gerichte actie.

In drukke recreatiegebieden stapelt de troep zich op: plastic zakken, eetbakjes, blikjes en flesjes die recreanten argeloos achterlaten. Meer prullenbakken neerzetten helpt niet, zo leert de praktijk, en de opruimkosten zijn torenhoog. Natuur- en recreatieschap IJsselmonde wilde deze overlast een halt toeroepen en kreeg hiervoor subsidie van de provincie Zuid-Holland.

Gedragwetenschapper

Monique Banus, projectleider bij Staatsbosbeheer, pakte voorjaar 2024 de handschoen op. "Wij wilden nu eens grondig onderzoeken wat mensen beweegt om hun afval te laten slingeren en wat ervoor nodig is om dat gedrag te veranderen." Daarvoor nam Monique een gedragwetenschapper in de arm. "We kozen Spuiveld Ziedewijdseland – oftewel 'de Oude Maas'. Dat is een druk recreatiegebied waar mensen picknicken en barbecueën. Een prima plek om met bezoekers te praten en hun gedrag te observeren," vertelt Monique. "Ook Drechtwerk, de sociale onderneming die de afvalbakken leegt en het terrein schoonhoudt, deelde zijn ervaringen met het weggooigedrag van bezoekers. Te vaak zetten mensen hun vuilniszak naast de bakken, wat ongedierte aantrekt en voor zwerfvuil zorgt."

Klare taal

Een communicatiebureau ging aan de slag om een campagne te ontwerpen. "We konden de ontwikkelde strategie en slogans direct testen in de praktijk," licht Monique toe. "De eerste feedback leverde al nuttige inzichten op. Mensen gaven aan: vertel ons gewoon wat we moeten doen en waar. En gebruik simpele taal. Wat ook opviel, is dat mensen niet naar een andere afvalbak lopen als de dichtstbijzijnde vol is. Dat is nuttige informatie voor een campagne." Het communicatiebureau ontwierp op basis van het onderzoek borden, stickers, banners en posters in klare taal, zodat in de zomermaanden de campagne in volle vaart van start kon onder het motto 'Oude Maas schoon, doen we gewoon'. Rijkswaterstaat zorgde voor een extra financiële impuls in het kader van hun project Plasticvrije Rivieren. Daarmee konden 'afvaleilanden' worden ingericht: centrale plekken waar mensen hun vuilnis kwijt konden.

Evaluatie

"Begin september zijn we opnieuw het veld in gegaan voor een evaluatie," vertelt Monique. "Mensen oordeelden positief over de campagne en ervaarden minder rondslingerend afval. Hun zakken pasten in de afvaleilanden en werden minder ernaast geplaatst. De afvalbakken zijn weliswaar nog steeds vol en er worden toch nog zakken los geplaatst, maar mensen doen wel meer hun best. Het begin is er." Monique is kortom tevreden: "De samenwerking, het gedragsonderzoek en snel schakelen tussen alle partijen is goed bevallen. We hebben in korte tijd waardevol werk verzet. Daar kunnen ook andere schappen van profiteren. Komend voorjaar gaan we de campagne voortzetten met kleine verbeteringen."

**"Mensen doen meer hun best.
Het begin is er!"**

Zwerfafvalcampagne, slogan op de paden.

"We konden de ontwikkelde strategie direct testen in de praktijk."

Projectleider Monique Banus.

"Afstemmen, overleggen en begeleiden, het kost veel tijd"

Reuzenberenklauw overwoekert oevers van watergangen.

Bestrijden invasieve exoten →

Planten en dieren die van nature hier niet voorkomen, leveren soms problemen op. Het bestrijden van zogeheten invasieve exoten kost meer tijd en geld dan gedacht wordt.

Niet alleen de mens doet aan globalisering, ook in de natuur is sprake van internationalisering. Planten- en diersoorten die van nature niet in Nederland voorkomen maar door menselijk handelen hier terecht zijn gekomen – zogenaamde ‘exoten’ – spelen een steeds grotere rol in onze groengebieden. Ze kwamen het land binnen als huisdier, aquariumbewoner of tuinplant. Soms kwamen ze per ongeluk via het ballastwater van schepen of tussen ladingen hout of in containers. Belanden ze in onze natuur, dan verdringen de exoten niet zelden de inheemse natuur. Denk bijvoorbeeld aan de Japanse duizendknoop, Amerikaanse rivierkreeft en Aziatische hoornaar.

Unielijst

De EU heeft een lijst opgesteld met invasieve exoten die niet meer in de EU verhandeld mogen worden of zelfs actief bestreden moeten worden: de Unielijst. Ook provincies en gemeenten hebben zo hun prioriteiten en regels als het om (invasieve) exoten gaat.

Terreinbeheerders hebben zich daaraan te houden. En dat kost veel tijd en geld, vertelt Antoni van Hoof, boswachter bij Staatsbosbeheer. “Neem reuzenberenklauw of Japanse duizendknoop; daar moet je bovenop zitten en meermaals per jaar maaien of uitsteken als je ze effectief wilt bestrijden. En dat jaar in jaar uit. Datzelfde geldt voor bijvoorbeeld Nijlganzen en rosse stekelstaarten. Je bent er niet met één keer bejagen of eieren schudden.”

Samenwerken

De boswachters doen dat werk niet alleen. Ze werken samen met aannemers, wildebeheereenheden (WBE's) en vrijwilligers. “Dat is ook nodig, want we hebben geen tijd en budget om dat zelf te doen,” licht Antoni toe. “Het afstemmen, overleggen en begeleiden kost al veel tijd. Daarnaast merken we dat we soms veel uit moeten leggen of plooiën glad moeten strijken om het werk op de gewenste manier gedaan te krijgen.”

Andere belangen

Antoni noemt als voorbeeld de samenwerking met de WBE's. Daar liggen de belangen niet altijd op één lijn, weet Antoni. “Sommige jagers voelen niet zoveel voor eieren schudden want dat drukt de te bejagen populatie. Terwijl wij als terreinbeheerder juist graag meer nadruk leggen op geboortebeperving in de vorm van eieren schudden. Niet in de laatste plaats omdat afschot van dieren in de drukbezochte groengebieden de nodige risico's en maatschappelijke onrust met zich meebrengt.”

Onbetaalbaar

Al met al vragen de buitenlandse planten en dieren in de groengebieden veel tijd. “Dat wordt weleens onderschat. Maar zorgvuldig flora- en faunabeheer levert prachtige, toekomstbestendige groengebieden op voor mens en natuur. En dat is onbetaalbaar!”

Beeld: Stockfotografie

"Je bent er niet met één keer bejagen of eieren schudden"

Boswachter Antoni van Hoof.

Colofon December 2024 | Staatsbosbeheer verzorgt het beheer van Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde in opdracht van Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde.